

ასიმეტრიული ომის შედეგები საქართველოსთან მიმართებაში

დიმიტრი ბადუაშვილი¹

DOI: <https://doi.org/10.61446/mp.3.2024.8502>

აბსტრაქტი

წინამდებარე სტატიაში განმარტებულია ასიმეტრიული ომი, აღწერილია მისი ძირითადი კომპონენტები და მახასიათებლები. სტატიაში ასევე გამოკვეთილია, საქართველოს უმთავრესი მოწინააღმდეგე და მტერი, რუსეთის ფედერაცია და მისგან მომავალი საფრთხეები. ასიმეტრიული ომის მახასიათებლების ანალიზის საფუძველზე და საქართველოს წინაშე მდგარი საფრთხეებიდან გამომდინარე, სტატიაში საუბარია თუ რა შედეგები მოჰყვება საქართველოსთვის ასიმეტრიული ომის პროცესებს. მოსალოდნელი შედეგების ვარაუდისას გაანალიზებულია როგორც საქართველოს შესაძლებლობები, ისე მისი მოწინააღმდეგის, რუსეთის ფედერაციის შესაძლებლობები. სტატიაში მოყვანილი მოსაზრებები ეყრდნობა უახლოესი წარსულის მაგალითებსა და გამოცდილებებს.

საკვანძო სიტყვები: ასიმეტრიული ომი, პარტიზანული ომი, დივერსია, სამხედრო ძალა, ძალთა ბალანსი.

¹ სსიპ-დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს, ეროვნული თავდაცვის აკადემიის, მაგისტრატურის საგანმანათლებლო პროგრამის, სახელმწიფო რესურსების მართვის მსმენელი

The Results of Asymmetric Warfare in Relation to Georgia

Dimitri Baduashvili²

DOI: <https://doi.org/10.61446/mp.3.2024.8502>

Abstract

This article defines asymmetric warfare, describes its key components and characteristics, and highlights Georgia's primary adversary and main enemy, the Russian Federation, along with the threats posed by it. Based on the analysis of the characteristics of asymmetric warfare and the threats facing Georgia, the article discusses the potential outcomes of asymmetric warfare for Georgia. In predicting the expected outcomes, the analysis considers both Georgia's capabilities and those of its adversary, the Russian Federation. Furthermore, the opinions presented in the article are supported by examples and experiences from the recent past.

Keywords: asymmetric warfare, guerrilla warfare, sabotage, military power, balance of power.

² Student of Master's Program in State Recourse Management of LEPL-David Aghmashenebeli National Defence Academy of Georgia

შესავალი

ტერმინის „ასიმეტრიული კონფლიქტი“ პოპულარიზაცია დაიწყო 1975 წლიდან, როდესაც ენდრიუ მაკმა აკადემიურ ჟურნალში „World Politics“ (მსოფლიო პოლიტიკა) გამოაქვეყნა სტატია: „რატომ მარცხდებიან დიდი სახელმწიფოები პატარა ომებში: ასიმეტრიული კონფლიქტის პოლიტიკა“.³ ავტორი, სიტყვით „ასიმეტრიული“ მოიაზრებდა კონფლიქტში მონაწილე დაპირისპირებულ მხარეების ძალებს შორის მნიშვნელოვან დისბალანსს. ხოლო სიტყვა „ძალა“-ში კი გულისხმობდა მატერიალურ ძალას, როგორცაა მრავალრიცხოვანი არმია, თანამედროვე იარაღი, განვითარებული და ძლიერი ეკონომიკა და ა.შ. ასიმეტრიული ომი წარმოადგენს ომს მოწინააღმდეგე მხარეს შორის, რომელთა სამხედრო ძალა, პირადი შემაღენლობა, ასევე ტექნიკა თუ შეიარაღება რაოდენობრივად მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. ასევე თვისობრივად განსხვავდება მათი ტექნოლოგიური განვითარების დონეც და ამავდროულად, განსხვავდება მათი საომარი სტრატეგია. თუ კონვენციური (სტანდარტული, ტრადიციული) საომარი მოქმედებები უმეტესწილად მიმართულია მოწინააღმდეგის სამხედრო ძალის გასანეიტრალებლად, ასიმეტრიული მიდგომის მიზანია, გამარჯვების მოპოვება სხვადასხვა ფარული და სპეციფიკური ხასიათის მეთოდების გამოყენებით. მაგალითად, პარტიზანული ბრძოლით, დივერსიული აქტით და სხვა. გამომდინარე იქიდან, რომ მოწინააღმდეგე მხარეთა რესურსები არათანაბარია, მხარეები ბრძოლისას ცდილობენ, ზეწოლა ერთმანეთის სუსტ თვისებებზე განახორციელონ. ასეთ მოცემულობაში ნაკლები შესაძლებლობების მქონე მხარე მიმართავს არაკონვენციური ომებისათვის დამახასიათებელ საბრძოლო სტრატეგიას და ტაქტიკას, რათა მაქსიმალურად შეამციროს საკუთარ ძალებში არსებული რაოდენობრივი თუ ხარისხობრივი ნაკლოვანებები. მაშასადამე, ასიმეტრიული ომის ძირითადი დამახასიათებელი ფაქტორებია: თვისობრივი განსხვავება არმიების შესაძლებლობებს შორის, პარტიზანული ომის სტრატეგია და დივერსიული (ტერორისტული) მოქმედებები მიზნის მისაღწევად. საქართველოს პირობებში, როდესაც ქვეყნის მოწინააღმდეგე და უპირველესი მტერი რუსეთის ფედერაციაა, აღნიშნული მახასიათებლებიდან გამომდინარე ნათელია, რომ ასიმეტრიული ომი მნიშვნელოვანი ზიანის მომტანია. 2022 წელს რუსეთის ფედერაციის მხრიდან წამოწყებული რუსეთ-უკრაინის ომის ფონზე, რომელიც დღესაც მიმდინარეობს და ომის შედეგები და ბედი გაურკვეველია, რუსეთის მხრიდან საქართველოზე რაიმე შეიარაღებული თავდასხმის ალბათობა ნაკლებ სავარაუდოა განსაკუთრებით უახლოეს პერიოდში. თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ ასევე უახლოეს გეოპოლიტიკურ მოვლენებს, როდესაც რუსეთის ფედერაცია მნიშვნელოვან მოკავშირეებს კარგავს, რაც გამოიხატა კავკასიაში სომხეთის პოლიტიკური კურსის ცვლილებით და ასევე, სირიაში ბა-

³ ლევან მაისურამე, „ასიმეტრიული ომის წარმოების თავისებურებები“, *გლობალური - რეგიონალური უსაფრთხოების გამოწვევები და თავდაცვის ძალები*, ქ. გორი 2020 წლის 11 დეკემბერი, გვ. 26, <https://rb.gy/wt8z6s> [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 12 დეკემბერი].

შარ ასადის ხელისუფლების დამხობით, ნათელია, რომ რუსეთი ფედერაცია მაქსიმალურად შეეცდება არ დათმოს საკუთარი გავლენები საქართველოზე. შესაბამისად საფრთხეები არსებობს და ამის კიდევ ერთი დამადასტურებელი მაგალითია, თავად რუსეთ-უკრაინის ომიც, როდესაც დასავლური ქვეყნებისა და ექსპერტების დიდ ნაწილს ბოლო წუთამდე არ ეჯერა რუსეთის მხრიდან უკრაინაში რაიმე საომარი მოქმედებების წამოწყების.

ძირითადი ნაწილი

უპირველეს ყოვლისა აღსანიშნავია ასიმეტრიული ომის ძირეული მახასიათებლის, საბრძოლო ძალის დისბალანსის უარყოფითი ზეგავლენა საქართველოსთვის. იმისთვის რათა ერთმა სახელმწიფომ გადაფაროს მოწინააღმდეგის ძლიერი მხარე და გარკვეულად დააბალანსოს საბრძოლო ძალა, ამისთვის საჭიროა სუსტი მხარე საბრძოლო სიძლიერის რომელიმე ელემენტში აღემატებოდეს მოწინააღმდეგეს. იქნება ეს ცოცხალი ძალა, შეიარაღება და ტექნიკა თუ ტექნოლოგიური განვითარება. იმ პირობებში, როდესაც რუსეთის ფედერაციის არმიის სამხედრო მოსამსახურეთა რიცხოვნობა მილიონზე მეტია, ხოლო სამხედრო შეიარაღებაში, არათუ მხოლოდ რიცხოვნობით რამდენჯერმე აღემატება საქართველოს თავდაცვის შეიარაღებასა და ტექნიკას, არამედ თვისობრივად და გვარეობრივადაც გაცილებით მრავალფეროვანია, ბუნებრივია აქ რიცხოვნობის ტექნიკითა და ტექნოლოგიებით, ან პირიქით ტექნოლოგიური განვითარების ცოცხალი ძალითა და ტექნიკის სიმრავლით დაბალანსებაზე საუბარი შეუძლებელია. შესაბამისად ასიმეტრიული ომის პირველივე კომპონენტი რომელიც დაპირისპირებულ მხარეებს შორის ძალთა უთანასწორობას შეეხება უარყოფითად აისახება საქართველოსთვის. აღნიშნულის ნათელი მაგალითია 2008 წლის რუსეთ საქართველოს ომი. როდესაც ქართულმა შეიარაღებულმა ძალებმა მოწინააღმდეგის სახმელეთო ძალებს დიდი წინააღმდეგობა გაუწიეს ომის დაწყებიდან პირველი რამდენიმე დღის განმავლობაში. თუმცა როგორც კი რუსეთის ფედერაციამ საქმეში საჰაერო ძალები ჩართო, რისი არათუ სრულად, არამედ საჭირო რაოდენობის განეიტრალების უნარიც ქართულ თავდაცვის ძალებს არ გააჩნდათ, ომის სადავეები რუსეთის არმიისკენ გადაიხარა და საბოლოოდ მათი წარმატებით დასრულდა. აღნიშნული ნათელი მაგალითი იყო ასიმეტრიულ ომში, ძლიერი ქვეყნის მხრიდან ტექნოლოგიური და საომარი ტექნიკის უპირატესობის გამოყენებით, წარმატების მიღწევაში.

ასიმეტრიული ომის კიდევ ერთი მახასიათებლის დივერსიული აქტების გამოყენება, ასევე მნიშვნელოვანი ზიანისა და უარყოფითი შედეგის მომტანია საქართველოსათვის. დივერსიულ აქტებს ერთ-ერთი მეტროპოლი მხარე მაშინ მიმართავს როდესაც მოწინააღმდეგის მრავალრიცხოვნობიდან და სიძლიერიდან გამომდინარე აზრი არ აქვს ღია სამხედრო დაპირისპირებას და ასეთ ვითარებაში დივერსიული აქტების განხორციელება ერთ-ერთ საშუალებას წარმოადგენს წარმატების მისაღწევად. თუმცა თუ უახლოეს ისტორიას გადავხედავთ თვალნათლივ ვნახავთ, რომ აღნიშნული დივერსი-

ული მოქმედებები არა საქართველოს მხრიდან ხორციელდებოდა არამედ ისევ ძლიერი ქვეყნის, რუსეთი მხრიდან და თუ რატომ და როგორ ესეც ნათელია. „ტერორიზმი ეს არის შეიარაღებული თავდასხმა, რომლის მიზანია არა მოწინააღმდეგისადმი რაიმე სტრატეგიული ზიანის მიყენება, არამედ შიშის დანერგვა, შანტაჟი. კერძოდ, ტერორისტული აქტი შეიძლება მიმართული იყოს ადამიანების წინააღმდეგ, რომლებსაც ტერორისტების პოლიტიკურ პოზიციასთან საერთო არაფერი აქვთ“⁴. ბუნებრივია, ნებისმიერი საბრძოლო მოქმედებები და მათ შორის ტერორისტული აქტებიც საჭიროებს საკმაოდ დიდ რესურსებსა და ფინანსებს. შესაბამისად ჩნდება ლოგიკური კითხვა, თუ როგორ ახერხებენ ტერორისტული ორგანიზაციები და მითუმეტეს ცალკეული პერსონები საკმაოდ დიდი რესურსების მობილიზებას. ამ კითხვაზე პასუხი მარტივია, რადგან „ზოგჯერ სახელმწიფოები არა თუ იბრძვიან ტერორიზმის წინააღმდეგ, არამედ ჩართულებიც კი არიან მასში, იყენებენ მას საკუთარი ინტერესებისთვის, როგორც პოლიტიკურ იარაღს“⁵. შესაბამისად ნათელია რომ ასეთი სახის ტერორისტული აქტები სწორედ დაპირისპირებული სახელმწიფოს მხრიდანაა დაფინანსებული. ამგვარი დივერსიული მოქმედებების ნათელი მაგალითებია საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე და განსაკუთრებით საზღვრის სიახლოვეს, რუსული სპეცსამსახურების მხრიდან სხვა და სხვა დროს ათობით ტერორისტული აქტის განხორციელება. რომელთა მიზანი ქვეყანაში დესტაბილიზაციის გამოწვევა, საქართველოს მთავრობასა და ავტონომიურ რესპუბლიკებს (აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში) შორის ურთიერთობების დაძაბვა და ქართული მხარის პროვოცირება იყო. ეს ყოველივე კი იმ ფონზე, როდესაც რუსეთის ფედერაცია არაფერ შუაშია და კონფლიქტის წამოწყების შემდეგ ის მხოლოდ მშვიდობისმყოფელია. ყოველივეს ემატება ისიც, რომ რუსეთის პროპაგანდის შედეგად ხდება საქართველოს წარმოჩენა როგორც ტერორისტულ ქვეყნად. შესაბამისად, ამგვარი ტერორისტული მოქმედებები ბუნებრივია უარყოფითად აისახება საქართველოზე, რადგან რუსეთს, თავისი რესურსებიდან გამომდინარე შესწევს უნარი უკეთ დაგეგმოს და აღასრულოს ტერორისტული მოქმედებები და ამავდროულად პროპაგანდის მეშვეობით პირიქით უდანაშაულო მხარე დააზარალოს.

ასიმეტრიული ბრძოლისათვის დამახასიათებელი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ტაქტიკაა პარტიზანული ომი. თუკი ასიმეტრიული ომი გარდაუვალია საქართველოსათვის, მაშინ გადარჩენისათვის ბრძოლაში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ბრძოლის ხერხად სწორედ პარტიზანული ომი შეიძლება მივიჩნიოთ. ვინაიდან ამგვარი მოქმედებებისას უპირატესობა ენიჭება მცირე და მობილური რაზმებით ბრძოლას, რადროსაც პარტიზანული დანაყოფები თავს არიდებენ მოწინააღმდეგის დიდ არმიებს, მიზანში იღებენ შედარებით მცირე ქვედანაყოფებს, რათა შეამცირონ დანაკარგები სა-

^{4,3} შოთა ერისთავი, „ასიმეტრიული ომის გავლენა ევროატლანტიკური უსაფრთხოების სისტემაზე და ნატოს სტრატეგიული მიდგომა ახალ გამოწვევებთან“. სამაგისტრო ნაშრომი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი. თბილისი 2018 წ. გვ. 13-14, <https://shorturl.at/eU0lv> [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 12 დეკემბერი].

კუთარ ძალებში, ხოლო მაქსიმალური ზიანი მიაყენონ მოწინააღმდეგის ძალებს. ასიმეტრიული ომისას, პარტიზანული ბრძოლის ეფექტურობის ნათელი მაგალითია 1964 წელს ამერიკის შეერთებული შტატებისა ინტერვენცია ვიეტნამში ე.წ. „ვიეტნამის ომი“. მაშინ როდესაც ა.შ.შ-ს უდიდესი უპირატესობა ჰქონდა ვიეტნამთან, როგორც სამხედრო პირადი შემაღვენლობის რაოდენობით, ისე ტექნიკითა და ტექნოლოგიური განვითარებით, მიუხედავად ამისა ვიეტნამმა პარტიზანული ბრძოლის წყალობით მიაღწია წარმატებებს. აშშ-ს აღნიშნული ომი დაუჯდა 58220 სამხედრო მოსამსახურის სიცოცხლე და ასევე გეოპოლიტიკური პოზიციების დათმობა მთელ ინდოჩინეთის ნახევარკუნძულზე.

მიუხედავად ზემოთ თქმულისა და პარტიზანული ომის უპირატესობებისა კონვენციურად მეზობლი არმიის წინააღმდეგ, უნდა აღინიშნოს, რომ პარტიზანული მოქმედების წარმატებით განსახორციელებლად მთელი რიგი წინაპირობებია საჭირო და ამავდროულად მას საკმაოდ ბევრი უარყოფითი მხარეც გააჩნია. პირველ რიგში აღსანიშნავია, რომ პარტიზანული ომისას საბრძოლო მოქმედებები მიმდინარეობს საკუთარ ტერიტორიაზე, ქალაქებსა და სოფლებში, რაც დიდი რაოდენობით მსხვერპლს იწვევს ადგილობრივ მოსახლეობაში. ამავდროულად ნადგურდება ყველანაირი ინფრასტრუქტურა, ხოლო საქართველოსნაირი მწირი შესაძლებლობის მქონე ქვეყნისათვის ეს დამანგრეველი ეფექტის მომტანია. ამასთან წარმატებული პარტიზანული ბრძოლისათვის აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს, პარტიზანი მეზობლები მაღალი მოტივირება და მოსახლეობისგან სრული მხარდაჭერა. მაო *ქედუნის*, ჩინეთის რევოლუციის არქიტექტორისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის დამაარსებლის, მიხედვით „პარტიზანს, ხალხს შორის ისე უნდა შეეძლოს გავლა, როგორც თევზს წყალში“⁶. საქართველოს პირობებში კი როდესაც ქვეყნის მოსახლეობის არც თუ მცირე ნაწილი ეროვნებით არაქართველია საკმაოდ დიდ საფრთხეს უქმნის პარტიზანული საბრძოლო მოქმედებების წარმატებით განხორციელებას, რადგან არაეთნიკურად ქართველი მოსახლეობის მხარდაჭერა რუსეთთან ბრძოლაში საკმაოდ დიდ ეჭვებს ბადებს. ასევე ხსენებული მოქმედებების პარალელურად საჭიროა საინფორმაციო ომის დროულად და სწორად წარმოება, რითაც მოსახლეობის ფართო მასებში უნდა მოხდეს პარტიზანებისადმი ნდობის გაღრმავება და საბოლოოდ მათდამი მხარდაჭერის აღმოჩენა. ხოლო თუ რუსეთის ფედერაციის შესაძლებლობებს გავითვალისწინებთ საინფორმაციო ომისა და პროპაგანდის წარმოების კუთხით, აქაც ნათელია, რომ მასების ფსიქოლოგიური გარდაქმნის კუთხით, განსაკუთრებით ნახსენებ ეროვნულად არაქართველ მოსახლეობაში, დიდ უპირატესობას მოიპოვებს რუსეთი რაც ასევე უარყოფით ზეგავლენას მოახდენს საქართველოს თავდაცვის ძალებზე.

⁶ gmas.ge. 2015. „პარტიზანული ომი.“ gmas.ge. (ბლოგი), 05 მაისი, 2015. <https://rb.gy/yefn3r> [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 10 დეკემბერი].

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია ის ფაქტიც, რომ მცირე პარტიზანულ ჯგუფებს შეუძლიათ დაასუსტონ მოწინააღმდეგე თუმცა მათ ძალებს აღემატება დიდ კონვენციურ ჯარებთან გამკლავება. ომის დასკვნით ფაზაში კი საჭიროა რეგულარული არმია. შესაბამისად აუცილებელია პარტიზანებმა შეძლონ ტრანსფორმაცია და გარდაიქმნან კონვენციურ შეიარაღებულ ძალად, რათა შეძლონ მოპოვებული წარმატების შენარჩუნება და განვითარება. აღნიშნული ტრანსფორმაციის პროცესი კი საკმაოდ რთულად განსახორციელებელია და მისი შესრულება საკმაოდ დიდი კითხვის ნიშნის ქვეშაა შეიძლება დადგეს.

დასკვნა

ამრიგად, დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ასიმეტრიული ომს, მისი ძირითადი მახასიათებელი ფაქტორებიდან გამომდინარე, უარყოფითი ზეგავლენის მოხდენა შეუძლია საქართველოსთვის. ეს გამოიხატება როგორც სამხედრო შესაძლებლობების, რიცხოვრივი და თვისობრივი განსხვავებისას საქართველოს სისუსტეში, ასევე, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებზე რუსეთის მხრიდან ეთნიკური კონფლიქტების, ტერორისტული აქტების მეშვეობით, გააქტიურების საფრთხეში. ასევე, პარტიზანული ომის დამანგრეველ ეფექტებს უდიდესი ზიანის მოტანა შეუძლია ისეთი მწირი რესურსებისა და შესაძლებლობების მქონე ქვეყნისათვის როგორც საქართველოა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე მოსალოდნელი საფრთხეების საპასუხოდ, ყველაზე უპრიანი გამოსავალია, საფრთხეების არიდება, ან ამ საფრთხეების შემცირება. ორივე შემთხვევაში უმნიშვნელოვანესია საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და პარტნიორი ქვეყნების მძლავრი მხარდაჭერა, რათა მოწინააღმდეგეს არ გაუჩნდეს საკუთარი მისწრაფებების შეიარაღებული გზებით გადაჭრის სურვილი.

ბიბლიოგრაფია

- ერისთავი, შოთა. „ასიმეტრიული ომის გავლენა ევროატლანტიკური უსაფრთხოების სისტემაზე და ნატოს სტრატეგიული მიდგომა ახალ გამოწვევებთან“. სამაგისტრო ნაშრომი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი. თბილისი 2018 წ. გვ. 13-14, <https://shorturl.at/eU0lv> [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 12 დეკემბერი].
- ბესელია, მაგდანა. 2018. „ნატოს სტრატეგიული კონცეფცია და ასიმეტრიული სამხედრო საფრთხეები: ახალი ტერორიზმის ფენომენი და მასთან ბრძოლის სტრატეგიები“. სამაგისტრო ნაშრომი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი. თბილისი. <https://rb.gy/txqghz>
- მაისურაძე, ლევან. „ასიმეტრიული ომის წარმოების თავისებურებები“, *გლობალური - რეგიონალური უსაფრთხოების გამოწვევები და თავდაცვის ძალები*, ქ. გორი 2020 წლის 11 დეკემბერი, გვ. 26, <https://rb.gy/wt8z6s> [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 12 დეკემბერი].

geoarmada.wordpress.com. 2013. „ასიმეტრიული ომი.“ geoarmada.wordpress.com. (ბლოგი), 20 იანვარი, 2013. <https://rb.gy/85r1s6>
gmas.ge. 2015. „პარტიზანული ომი.“ gmas.ge. (ბლოგი), 05 მაისი, 2015. <https://rb.gy/yefn3r>